

Tentamen Caput Pensioenfinanciering

Datum: 26 maart 2004

Tijd: 14.00-17.00 uur

NB Met dit schriftelijke tentamen zijn 50 punten te behalen van de 100. De andere 50 punten komen uit de drie practica (elk 5) en de opdracht (35).
(Dit tentamen bestaat uit 2 pagina's)

Vraag 1. (Totaal aantal punten **15** uit 50)

- a. (3)** Welke tegenstelling in uitgangspunt is er tussen de Actuariële Principes Pensioenfondsen uit 1996 en het Advies Nieuwe Pensioenwet van de SER uit 2001?
- b. (2)** Wat stelt de circulaire van de Pensioen en Verzekeringskamer (brief van 30 september 2002) met betrekking tot de pensioenpremie?
- c. (7)** Tijdens het college zijn de liquidatie en going concern benaderingen voor het toezicht op pensioenfondsen behandeld. Leg in 5 tot 10 regels uit wat elk van beide benaderingen inhoudt en welk van de twee jouw voorkeur heeft. Beargumenteer hierbij goed waarom jouw voorkeur uitgaat naar de gekozen benadering.
- d. (3)** Maakt het voor de bij onderdeel **c** gemaakte keuze verschil of het een ondernemingspensioenfonds of bedrijfstakpensioenfonds betreft? Beargumenteer goed waarom wel of niet?

Vraag 2. (Totaal aantal punten **14** uit 50)

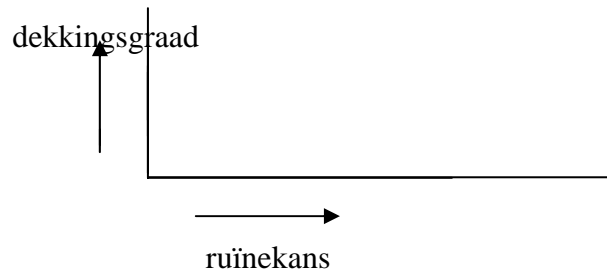
- a. (5)** In het FTK gaan we over op marktwaardering van de verplichtingen. Beschrijf kort wat hiervan voor pensioenfondsen de gevolgen (kunnen) zijn. Wat zijn de directe consequenties en welke beleidsdiscussies moeten worden gevoerd?
- b. (3)** Leg in ongeveer vijf regels de relatie uit tussen IAS 19 en Richtlijn 271.
- c. (2)** Welke consequenties heeft het opnemen van "pensioenen in de jaarrekening" voor de onderneming?
- d. (2)** Op welke wijze wordt binnen de "fair value accounting" omgegaan met prudentie?
- e. (2)** In welke situatie kunnen defined contribution plans voor accounting doeleinden worden gezien als defined benefit plans?

Vraag 3. (Totaal aantal punten **21** uit 50)

- a. (2)** Op welke risico's toetst de solvabiliteitstoets uit het Financieel Toetsingskader?
- b. (2)** Leg in woorden het begrip duration uit.
- c. (6)** Aan welke criteria zou volgens het AG-rapport een toereikendheidstoets idealiter moeten voldoen?
Leg in ongeveer 10 regels uit waarom de genoemde criteria van belang zijn.
- d. (3)** Noem drie bepalende factoren voor de zekerheid naast de omvang van het aanwezige vermogen (AG-rapport).
- e. (2)** Hoe zal naar alle waarschijnlijkheid de optimale beleggingsmix verschillen tussen een regeling met nominale aanspraken en een regeling met geïndexeerde aanspraken?
- f. (2)** In het AG rapport wordt naast een Waarderingsbalans of balans in het economisch verkeer een Toetsingsbalans opgesteld. Als de "Toetsingsbalans continuïteit" een negatief vrij vermogen laat zien, wat betekent dat dan?

g. (2) Welk effect heeft, indien al het andere gelijk wordt verondersteld, het overgaan van nominale aanspraken naar geïndexeerde aanspraken op het percentage gewogen zekerheid?

h. (2) Teken in onderstaand assenstelsel het verloop van de ruïnekans.

Antwoorden op tentamen 26 maart 2004

Vraag 1

- a. (3) De Actuariële Principes Pensioenfondsen uit 1996 heeft als uitgangspunt discontinuïteit en het SER rapport heeft als vertrekpunt continuïteit.
- b. (2) De circulaire van de Pensioen en Verzekeringskamer stelt dat de door het pensioenfonds gevraagde premie minimaal kostendekkend moet zijn, dit houdt in: de actuariële toekomstprijs inclusief instandhouding van de algemene reserve en beleggingsbuffers.
Op korte termijn mag de premie mag niet onder kostprijs zakken als er geen indexeringsreserve is. Deze indexeringsreserve is nodig als jarenlang is geïndexeerd en niet elk jaar opnieuw is benadrukt dat de indexering toch voorwaardelijk is.
- c. (7) Liquidatie: afwikkeling sponsor houdt op te bestaan
Going concern: uitgangspunt is continuïteit van de sponsor.
Onderbouwde mening
- d. (3) OPF: het risico bestaat dat de sponsor kan omvallen en daardoor niet kan “bijstorten”, past beter bij liquidatie benadering
BPF: sponsor zal minder gemakkelijk omvallen dan bij een OPF, omdat het niet een individuele onderneming, maar een gehele sector betreft, daarom past een going concern benadering hier beter bij.

Vraag 2

- a. (5)
- Meer volatiliteit in de balans
 - Hogere buffers
 - Minder indexatie
 - Hogere premies
 - Aanpassing van het beleggingsbeleid
- b. (3)
- IAS 19 is de internationale standaard voor de personeelsbeloningen in de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde ondernemingen.
 - Richtlijn 271 is de lokale standaard voor de personeelsbeloningen in de Nederlandse jaarrekening van alle ondernemingen.
 - Richtlijn 271:
 - doet, naar verklaring van de Raad voor de jaarverslaggeving recht aan zowel de bepalingen van IAS 19 als de specifieke pensioensituatie in Nederland.
 - geeft uitgebreide toelichtingen over hoe in Nederland moet worden omgegaan met het onderscheid tussen DC en DB en met indexaties
 - doet een uitspraak bij twijfels over hoe de internationale standaard IAS 19 moet worden toegepast in Nederland.
- c. (2) De consequenties voor de onderneming van “pensioenen in de jaarrekening” zijn:
- de resultaten van het pensioenfonds hebben invloed op de performance van de onderneming
 - de onderneming kan er niet aan ontkomen zich nog intensiever met het pensioenbeleid bezig te houden.

d. (2) De prudentie wordt binnen de “fair value accounting” expliciet apart opgenomen en **niet** impliciet verwerkt in de grondslagen.

e.(2) Ingeval van een minimum rendementsgarantie kunnen defined contribution plans voor accounting doeleinden worden gezien als defined benefit plans.

Vraag 3

a. (2)

- Verzekeringsrisico, ontoereikende premie om toekomstige verplichtingen na te komen.
- Kredietrisico, in gebreke blijven of verandering in kredietwaardigheid van debiteuren.
- Marktrisico, verandering in niveau en volatiliteit van marktprijzen van beleggingen.
- Liquiditeitsrisico, beperkte beschikbaarheid van goed verhandelbare beleggingen om de verwachte kasstromen uit hoofde van de verplichtingen te dekken.

Maar ook goed gerekend: Niet voldoende financiële middelen om aan de verplichtingen / over 1 jaar aan de minimumtoets te voldoen.

b. (2) De duration is de gewogen gemiddelde looptijd van een reeks kasstromen.

c. (6) Een toereikendheidstoets zou idealiter moeten voldoen aan de volgende criteria:

- volledigheid (toereikende financiële opzet, positie; afwikkeling/continuïteit)
- fondsspecifiek en dynamisch (eigen toets pensioenfondsen, geen uniforme toetsingsregels, geen harde waarden: fondsverschillen en tijdsdynamiek)
- transparant en expliciet (realistisch prognosticeren; risicodoelstelling, indexeringsstreven expliciteren; indexeringslast niet salderen in discontovoet; indexeringsruimte relateren aan streven/ambitie, marktwaarde verplichtingen in de balans)
- vergelijkbaar (allemaal dezelfde dingen doen, economische en demografische input expliciteren)

uniform en objectief (zekerheidsmaat afwikkeling nominale afwikkeling; gewenst niveau wordt macro bepaald en bewaakt)

d. (3)

- de inhoud van de regeling
- de economische Umwelt/beleggingsmix
- het indexeringsbeleid/streven
- de kanssystemen
- duration verplichtingen
- premiesysteem (going concern)
- sponsor (going concern)

e. (2) Bij geïndexeerde aanspraken zal het percentage zakelijke waarden in de portefeuille hoger liggen, aangezien voor de indexatie van aanspraken het gemiddeld rendementniveau van zakelijke waarden noodzakelijk is. Gegeven dat de premie binnen de perken moet blijven.

f. (2) Dat er extra premie moet worden gevraagd. Dit geeft aan dat er een beroep wordt gedaan op de intergenerationele solidariteit.

g. (2) Het overgaan van nominale aanspraken naar geïndexeerde aanspraken zal het percentage zekerheid verlagen.